У вошані до піонерів — лицем до молоді!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City N. J. 07303 434-0237 434-0807 УНСоюзу: 435-8740 Тел. з Ню Йорку: BArclay 7-4125 УНСоюзу BArclay 7-5337

РІК LXXVIII. No. 91. TWO SECTIONS (SECTION I) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 15-го ТРАВНЯ (MAY) 1971 Ч. 91. VOL. LXXVIII.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

П'ятниця, 14 травня 1971

В АМЕРИЦІ

КОМИШЕНЕР ПОЛІЦІЇ В НЮ ЙОРКУ ПАТРІК МОРФІ звернувся до свого поліційного складу із закликом, щоб кожний поліцай вважав за обов'язок боротися проти проявів корупції в лавах поліції. Морфі подав у своєму рапорті, що агенти ЕфБіАй мають право провадити дослідження поведінки службовців поліції та заарештовувати винних. У Дітройті було заарештовано 16 поліцаїв за зв'язок з різними порушниками закону, а серед нюйоркської поліції тепер провадиться докладне слідство.

ПОЛІЦІЯ ЗААРЕШТУВАЛА РАБИНА МЕЇРА КАГАНЕ і шістьох інших членів його Жидівської Ліґи Оборони в Ню Йорку. Їх обвинувачено в незаконному перетримуванні зброї та вибухових матеріялів. Поліція знайшла зброю в двох бюрах Ліґи, під час несподіваного обшуку.

ЧІЛІЙСЬКИЙ КОНГРЕС У САНТІЯГО СХВАЛИВ ЗАКОН, за яким уряд президента - марксиста д-ра Алленде має право знаціоналізувати в тій південноамериканській країні чужу власність, зокрема копальні міді, що належать американським підприємцям. Закон увійде в силу через два місяці, якщо його ратифікують обидві палати Конгресу й підпише президент, в чому ніхто не сумнівається. Уряд матиме також широкі повновласті в ділянці експлуатації різних природних ресурсів у Чілє.

САМОЗВАННА „ГРОМАДСЬКА КОМІСІЯ ДЛЯ КОНТРОЛІ ЕФБІАЙ" у Бостоні повідомила, що переважна більшість документів Федерального Бюра Інвестиґації, викрадених у Медії, Па. в березні ц. р., стосується політичних діячів: 40% документів відноситься до політики, і тільки 1% — до організованого злочинства. Невідомі особи викрали 800 таємних документів ЕфБіАй. Копії документів передала противоєнна організація „Резіст" із Кембріджу, Масс., для „Ню Йорк Таймсу".

19-ТИРІЧНА ЛЕСЛІ БЕЙКОН, з багатої родини в Каліфорнії, далі відмовляється свідчити й відповідати на запитання судді в Сіяттлі, де вона була й що робила 1-го березня, коли вибухнула бомба в Капітолю у Вашинґтоні, Д. К. Вона не відповідає й на інші запитання. Л. Бейкон відома своїми симпатіями до лівих „миротворців", які влаштовують в ЗСА демонстрації проти війни у В'єтнамі.

ЦЬОГО РОКУ ТИСЯЧІ СТУДЕНТІВ - ВИПУСКНИКІВ можуть бути ще покликані в обов'язковому порядку на військову службу. В Конгресі тепер розглядають законопроєкт про скасування обов'язкових покликань до війська, але немає виглядів, щоб він скоро став законом.

У СВІТІ

БРИТАНІЯ ВІДНЕСЛА великий успіх на конференції міністрів закордонних справ 6-ох членських держав Европейської Економічної Спільноти в Брюсселі в минулу середу 12 травня. Вони поступилися Британії у таких сутопрактичних господарських справах, як закуп Британією цукру від членів Британського Коммонвелту та достосування британського хліборобства до шістьох континентальних держав ЕЕСпільноти (Франції, Західної Німеччини, Італії, Бельгії, Голляндії і Люксембургу). Конференція французького президента Жоржа Помпіду і британського прем'єра Едварда Гіта, яка відбудеться напринікінці цього тижня, має всі шанси бути успішною й остаточно промостити шлях Британії до ЕЕСпільноти.

КОЛ. ГІТЛЕРСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАЯВИВ, що він і нині згадує з почуттям гордости свої успіхи в ділянці зброєння Німеччини за влади Гітлера, але, згадавши про мільйони вбитих і покалічених людей, винищування жидів і інші лиха Третього Райху, він — „хворий". Широке пресове інтерв'ю дав 66-літній Альберт Шпеер, який був за панування Гітлера найбільш відповідальним за збройний стан Німеччини.

ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ УРЯД СТОЇТЬ перед важким завданням: піти на компроміс з Єгиптом у справі відкриття Суезького каналу, на що наполягає Америка, та переконати власних земляків в парляменті і публічній опінії, які відкидають компроміс з арабами. Ізраїльський міністер закордонних справ Абба Ебан склав в парляменті, „кнесеті", дуже обережну й дбайливо стилізовану заяву про недавні наради, які відбулися в Єрусалимі з американським державним секретарем Вілліямом Роджерсом. Ебан завершив, наче б Ізраїль „зобов'язався" відкликати свої війська з східного узбережжя Суезького каналу, але признав, що наради з Роджерсом „мали на увазі ізраїльські та єгипетські інтереси".

У БРАТИСЛАВІ НА СЛОВАЧЧИНІ ВІДБУВАЄТЬСЯ конгрес компартії Словаччини, а за 10 днів відбудеться конгрес компартії Чехо - Словаччини. Тому, що однаково попередній перший секретар компартії Чехо - Словаччини Александер Дубчек, проти якого виступила Москва, як теперішній слуханяний Сов. Союзові секретар Густав Гусак є словаками, той конгрес словацьких комуністів має ширше, як тільки обласне значення.

СХІДНЬО - НІМЕЦЬКІ КОМУНІСТИ НЕ ПОГОДИЛИСЯ відкрити берлінський „мур ганьби" в святочному для німців дні 30 травня ц. р., щоб мешканці Західного Берліну могли відвідати членів своєї родини, кревних і приятелів у Східному Берліні.

НА ЦЕЙЛОНІ ЗАВЕЛИ сувору пресову цензуру, яка забороняє проголошувати будь - які вістки про тамошню громадянську війну. Закордонні обсерватори на Цейлоні припускають, що причиною заведення такої цензури був острах уряду, що внаслідку пресових повідомлень ліві екстремісти - партизани дістануть незаслужену славу героїв.

ДО ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ВЕРТАЄТЬСЯ з Москви Гуннар Ярринг, який є шведським амбасадором в СССР та офіційним посередником Об'єднаних Націй для справи замирення між Ізраїлем і арабами. Ізраїль обурився проти Ярринга за його суґестію, щоб Ізраїль відкликав свої війська до демаркаційної лінії з-перед червневої війни 1967 р. і Ярринг виїхав з Ню Йорку до Москви 25 березня ц. р. Тепер його запросили, щоб поінформувати його про хід і вислід мирового посередництва, що його перевів в останніх тижнях американський державний секретар Вілліям Роджерс.

ГРЕЦЬКИЙ УРЯД ПОВІДОМИВ, що один — ближче неназваний — член совєтської амбасади в Атенах, якого відкликали були до Москви, не від'їхав туди, а попросив Грецію дати йому політичний азиль.

„ПОСТУП" УТОЧНЮЄ СТАНОВИЩЕ МИТРОПОЛИТА МАКСИМА ГЕРМАНЮКА В СПРАВІ ПОМІСНОСТИ І ПАТРІЯРХАТУ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Вінніпеґ. — В англомовній частині місцевого тижневика „Поступ", що є органом Української Католицької Митрополії в Канаді, надруковано в числі з 28-го лютого ц. р. звідомлення про виступ Митрополита Максима Германюка в Академії св. Марії в Вінніпеґу 15-го лютого в обороні прав помісної Української Католицької Церкви. Подане в „Поступі" повідомлення „Свобода" зреферувала основно у своєму виданні з 12 березня й опісля це подали також інші українські часописи. Тепер „Поступ" у виданні з 2-го травня надрукував за підписом свого редактора о. Семена Іжика і під заголовком: „Чи є патріярхат без території?" ряд уточнень поданих попередньо в англомовній частині того тижневика тверджень про виступ Митрополита Максима Германюка і їх для інформації читачів передруковуємо:

ЧИ Є ПАТРІЯРХАТ БЕЗ ТЕРИТОРІЇ

Доповідь Митрополита Кир Максима про права Української Католицької Церкви, виголошена в англійській мові 15 лютого 1971, була опісля зреферована 28 лютого ц. р. в англомовній частині „Поступу" („Прогрес"). Для точности слід пригадати, що українська частина „Поступу" має свого окремого редактора, а англомовна частина — „Прогрес" — має свого окремого редактора.

Майже вся українська преса передрукувала в українській мові з англомовного „Прогрес-у" інформацію про доповідь Митрополита Кир Максима. На жаль, закралися там деякі неточності й неправильності. Деякі читачі зрозуміли, що Митрополит Кир Максим погоджується зі заміткою Східної Конгреґації мовляв... „Верховний Архиєпископ не має території, не має підчинених Єпископів і тому не має права скликати Архиєпископських Синодів та що саме і тому письмо в справі Патріярхату було відмовно полагоджене..." Будучи особисто приявним на цій доповіді, стверджую, що Митрополит Кир Максим в рішучій формі опрокинув згадані замітки Східної Конгреґації арґументами, що Верховний Архиєпископ опинився поза своєю територією не з власної вини і він має повні права скликати Архиєпископські Синоди.

Таж і тепер існують Патріярхи, які не мають своєї власної території, — наприклад у Бейруті їх є аж кількох, і їх територіяльність є радше персональна, а не льокальна. Українці вийшли всі з Київсько-Галицької території, і звідтам були забезпечувані церковними книгами і священиками. Митрополит і Кардинал Сембратович апробував церковні книги в Канаді й Америці для поселенців.

(Закінчення на стор. 3-ій)

Лава суддів присяжних звільнила 13 „чорних пантер" від усіх закидів акту обвинувачення

Ню Йорк. — В четвер 13 травня ц.р. тут закінчився по 15 місяцях судовий процес гринадцятих членів негрянської екстремістичної організації „Чорні пантери" звільнюючим вердиктом лави суддів присяжних, яка складалася з 11 чоловіків й однієї жінки і в склад якої входило п'ятеро негрів й один порторіканець. Були обвинувачені „Чорні пантери" в конспірації з метою підкладати бомби в департаментових крамницях і поліційних станицях і вбивати поліцистів. Лава суддів присяжних виправдала усіх тринадцять підсудних з усіх закидів акту обвинувачення, стверджуючи невистачальність приведених прокуратором доказових матеріялів. Тривав процес „Чорних пантер" 15 місяців, починаючи від лютого 1970 року і був найдовшим і найбільш коштовним в усій історії Ню Йорку. Кошти цього судового процесу — включно з платнями членів суду, прокуратора й поліції, що її треба було для охорони будинку — обраховують на 1.2 мільйона долярів. Вердикт лави присяжних був несподіваною не тільки для зібраної на залі публіки, але й самих підсудних. Прокуратор Джозеф А. Філіпс, який виступав з уряду протягом останніх вісім місяців, вислівив своє розчарування з вердикту присяжних, зокрема з приводу того факту, що лава присяжних вирішила за дві години дуже скомплікований справу, доказове поступовання в якій тривало місяців, підбивання підсумків три тижні і для з'ясування якої предсідник суду треба було тринадцять днів.

Головного радного Володимира Запаранюка перевибрано на голову Ютико-Сиракюзької Округи УНС

Геркімер, Н. Й. — В суботу 1-го травня 1971 р. тут, в залі Українського Народного Дому, відбулися річні збори ютико - сиракюзької округи УНСоюзу. Збори відкрив та ними проводив головний радний Володимир Запаранюк. На зборах були приявні: головний касир УНСоюзу дир. Петро Пуцило та обл. Організатор Василь Оріховський. Загальний звіт з праці округи подав голова В. Запаранюк. Із звіту присутні дізнались, що округа в минулому році здобула 110 членів. Найкращий успіх у приєднуванні членів мали: секретар 39-го Відділу Іван Пиндус, який придбав 33 нових членів, В. Запаранюк, секретар 484 Відділу — 25 членів, секретар 38 Відділу Ст. Гонза — 13, секретар 330 Відд. Яр. Мартинець — 12, секретар 271 Відд. Іван Чопко — 8, секретарі Відділів —

Володимир Запаранюк

(Закінчення на стор. 4-ій)

Державні мужі й генерали ЗСА проти відкликання військ з Европи

Вашингтон. — Президент Ніксон відкинув суґестії, щоб шукати компромісової формули у зв'язку з внесенням голови демократичної більшости в Сенаті сен. Майкела Менсфілда, щоб до кінця цього року відкликати половину з 300 000-го війська, що його Америка стаціонує в Европі. Президент Ніксон уважає, що взагалі кожна резолюція, що стосується деталів Північно-атлантійського союзу (НАТО), є втручанням Сенату в права і компетенції Президента в ділянці закордонної політики та пoмененшенням тих його прав. Голосування над внесенням Менсфілда й іншими подібними внесеннями,пов'язаними з законом про рекрутацію, має відбутися в найближчу середу. Президент Ніксон викликав у зв'язку з цією справою з Бельгії, з головного кватири НАТО, головного командантa його військ ген. Андрю Гудпейстера, як теж змобілізував цілий ряд обопартійних державних мужів і видатних військовиків задля протидіяння тій сенатській опозиції. Тими діячами, що поспішили в допомогу становищу Ніксона в справі війська ЗСА в Европі, є: колишній перший високий комісар ЗСА в Німеччині Джан МекКлой, колишній генеральний прокуратор і заступник державного секретаря Ніколас Каценбах, колишній заступник державного секретаря Джордж Болл, колишні головні командувачі збройних сил НАТО генерали Алфред Грунтер, Лоріс Норстед і Лаймен Лемніцер, кол. амбасадор в ОН і в Західній Німеччині Генрі Кебот Лодж, кол. заступник секретаря оборони Сайрус Венс і інші. Деякі з них є в стані спочинку, а деякі займають найвищі становища в промислі, деякі з них служили теж за демократичних президентів Гаррі Трумана, Джана Ф. Кеннеді і Линдона Джансона.

Три роки Паризької конференції про В'єтнам — без користи для миру

Париж. — В четвер 13-го травня ц.р. відбулося 113-те з черги засідання Паризької „мирової" конференції про В'єтнам, саме у треті роковини, як вона розпочалась 13 травня 1968 року з надіями на швидке закінчення В'єтнамської війни на базі політичного порозуміння. Голова делеґації Північного В'єтнаму Хуан Туї прославляв з цієї нагоди першого голову американської делеґації за президентури Линдона Джансона, Аверелла Гаррімана, з яким, мовляв, він, Туї, розпочав був переговори, що їх перервано з приходом до Білого Дому Ричарда Ніксона. Після того засідання речник американської сторони заявив рішуче, що за президента Ніксона „не зроблено на Паризькій конференції нічого, чого не робилось за президента Джансона". Комуністична сторона закидає Америці, що вона порушила тиху умову своїми розвідчими летами над Північним В'єтнамом; з американського боку разу-раз стверджується, що комуністи прийняли були до відома, що хоч припиняється бомбардування Північного В'єтнаму, проте інформаційно-розвідчі лети будуть продовжуватись. На цій 113-ій сесії конференції голова американської делеґації Девід Брус поновив пропозицію негайно проголосити воєнне перемир'я і перевести обмін воєнними полоненими. Комуністи, які вже раніше вікинули були ту пропозицію, наполягали знову на визначенні американцями „розсудливої дати" беззастережного відкликання всіх військ ЗСА з В'єтнаму. Зате комуністи погодилися на пропозицію щодо воєнного перемир'я в Ляосі, як теж повідомили південно-в'єтнамський уряд у Сайгоні, що вони приймають рішення Південного В'єтнаму звільнити 570 хворих і калік північно-в'єтнамських воєнних полонених і вишлють по них свій корабель під знаком Червоного Хреста. Ті два ходи комуністів дали підставу до деякого оптимізму щодо можливости звільнення комуністами американських воєнних полонених.

6 міністрів зреклися в Єгипті — зросли шанси розмов про мир

Каїро. — 6 членів єгипетського уряду зреклися своїх становищ, поруч із трьома видатними членами керівної і монопольної політичної партії, Арабської Соціалістичної Унії. Між тими, які зголосили свою димісію, були міністер військових справ Мохаммед Фавзі і міністер внутрішніх справ Шарові Гомуа, як теж голова парляменту Лабіб Шукаїр. Єгипетський президент Анвар ель-Садат прийняв усі ті димісії і призначив на їх місце беззастережно льояльних супроти нього інших діячів, зокрема — на пост військового міністра призначив шефа штабу генерала Мохаммеда Садека. Всі ті, які відійшли з своїх високих державних, військових і партійних становищ, були найближчими співробітниками покійного президента Гамаля Абдель Нассера. Речник єгипетського президента, не назвавши нікого з них за іменем, всіх їх окреслив, як „голови змови і бунту", що вживали методу „застрашування й тероризму" супроти підчинених їм людей. Загально вважають, що димісіонавані солідаризувались з віце - президентом Алі Сабрі, що його президент Анвар Садат кілька днів тому вісунув від влади. Сутніми причинами розбіжностей були дві справи: державна унія Єгипту з Лібією, якій сприяє Садат, та переговори з Ізраїлем за посередництвом Америки в справі відкриття Суезького каналу. Анвар Садат є за продовжування тих переговорів, а віс сунені від влади були проти того.

Землетрус у Туреччині спричинив смерть коло 100 осіб

Анкара. — В середу 12 травня землетрус навістив південно-східню Туреччину. Найбільше потерпіло місто Бурдур, що має 30.000 мешканців. Завалилось в ньому багато домів, вбиваючи не менше 20 осіб, а 40 осіб згинули в довкільних селах, які здебільша зрівняні з землею. Турецький губернатор заявив, що число жертв напевне перевищить сотню, бо багато жертв лежать під руїнами, що їх військо розпочало перешукувати. В 1966 році в цій самій провінції Анатолії землетрус спричинив смерть 4.000 осіб, а в березні 1970 року землетрус у західній Туреччині убив 1,089 осіб в містечку Ґедіз. Три міністри турецького уряду виїхали на місце тієї стихійної катастрофи, щоб керувати допомоговою дією. Між будинками, які завалилися в Бурдурі, була й місцева в'язниця „при чому згинув один в'язень.

Створено Крайовий Комітет для відзначення роковин Лесі Українки

Філядельфія (Л.Б.). — Координаційна Рада Українських Жіночих Організацій (КОРУЖО) при УККА висунула свій проєкт вшанування 100-літніх роковин Лесі Українки. Ним має стати величаве, всенародне свято біля пам'ятника Лесі Українки у Клівленді. Цей проєкт обговорено з Екзекутивою УККА, яка дала на те свою згоду і доручила своїй містоголові п-ні Стефанії Пушкар створити спеціяльний Комітет для цього завдання.

Дня 27-го квітня відбулась нарада Коорд. Ради в тій справі. До Коорд. Ради входять Союз Українок Америки, Український Золотий Хрест, Об'єднання Жінок ОЧСУ, Об'єднання Українських Православних Сестриць і Українське Допомогове Товариство „Діти дітям". На нараді створено Крайовий Комітет вшанування Лесі Українки під головуванням Стефанії Пушкар, голови Коорд. Ради. Осідок Краєвого Комітету є у Філядельфії, отже до нього запрошено місцевих членів Екзекутиви УККА і представників складових організацій УККА. Дня 2-го травня п-ні Стефанія Пушкар відбула подібну нараду у Клівленді, де має постати Діловий Комітет для влаштування свята.

Свято має відбутися 18 і 19-го вересня 1971 р. Воно підготовлюється у порозумінні з Управою м. Клівленду, що має під свою опіку Городи Культури. В одному з тих Городів стоїть пам'ятник Лесі. Щороку у вересні управа Городів Культури влаштовує Свято Дружби в честь котрогось пам'ятника і заходами котроїсь національної групи. Цього року це Свято відбудеться на пошану Лесі Українки заходами української громади в ЗСА при співучасті національних груп м. Клівленду.

У ТОРОНТІ 5 000 УКРАЇНЦІВ ДЕМОНСТРУВАЛИ ЗА ЗВІЛЬНЕННЯ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА

У неділю 9-го травня понад 5 000 українців, у тому багато молоді, демонстрували увечорі із запаленими свічками перед міською ратушею — „Сіті голом", вимагаючи від Москви звільнення з в'язниці молодого українського історика Валентина Мороза, поета і перекладача Святослава Караванського та інших діячів культури, безпідставно засуджених в Україні окупаційним совєтським режимом. Акцію провадив спеціяльний Комітет, під проводом студента Марка Бойцуна, створений заходами Союзу Українського Студентства в Канаді, СУСК, що діє в порозумінні з ЦеСУС-ом, централею українських студентських організацій. До демонструючих українців приєдналось чимало представників інших етнічних спільнот, головно з балтійських країн — Естонії, Латвії і Литви. Учасники демонстрації підписували петицію до прем'єра Канади П. Трудо, щоб він від імени Уряду Канади вимагав від уряду СССР звільнення безпідставно заарештованих діячів української культури і припинення русифікування українського народу. Маніфестація розпочалася співом канадійського гимну, після

(Закінчення на стор. 4-ій)

АРХИЄРЕЙСЬКЕ БОГОСЛУЖЕННЯ В КАТЕДРІ СВ. ТРОЙЦІ

Ню Йорк. — Архиєпископ УПЦеркви в ЗСА Владика Мстислав (Скрипник) відправить цієї неділі в сослуженні духовенства Архиєрейську Службу Божу і Панахиду за спокій душі Головного Отамана Симона Петлюри в катедрі св. Тройці при 359 Брум вулиці. Зустріч Владики-Митрополита відбудеться о 9:30 ранку. Катедра св. Тройці знаходиться на долині міста Ню Йорку, поблизу Бродвею.

В Україні продовжується затискування виявів української культури і шиканування її діячів

Ню Йорк. — В одержаному видавництвом „Сучасність" захалявному „Українському Віснику", ч. 4, за січень 1971, наводяться в розділі „Хроніка" додаткові інформації про посилений курс переслідування і шикан у відношенні до діячів української культури і затискування різних виявів культурної активности. Деякі із цих інформацій подані нижче дослівно згідно з текстом в „Українському Віснику":

„У попередньому випуску коротко повідомлялося про пропагандистську кампанію у Дніпропетровську після суду Сокульського та ін. у січні 1970 року. Зараз є можливість подати точніші і повніші дані на основі статті Ф. Цуканова у обласній газеті „Зоря" за 31 липня 1970 року і усних повідомлень.

На підприємствах і в установах Дніпропетровська і области були організовані збори для засудження „злочинців", „буржуазних націоналістів" Сокульського і Кульчинського. При цьому текст „Листа творчої молоді" ніде не зачитувався, а про „злочин" говорили на підставі інформації секретарів партогранізацій. Так, наприклад, в автоколоні 21-90 про „хижі наміри націоналістів" інформував секретар парбюро М. Щуренков, який сам „Листа творчої молоді" не читав.

Позиція засуджених перекручувалася, зміст „Листа..." фальшувався: нібито в ньому містилися заклики до відриву України від Союзу, пропагувалася ворожнеча до російського народу тощо (текст „Листа творчої молоді м. Дніпропетровська" див. у першому випуску „Вісника").

У автоколоні 21-90 обговорювали „Дейно шкідливу поведінку" шофера цієї автоколони Олександра Кузьменка, свідка по справі Сокульського. На суді Кузьменко тримав себе незалежно, говорив про підсудних: „Це чесні люди „Я з їх уст не чув нічого поганого, ніякої крамоли. Якби всі люди були такі, як Сокульський, у нас був би комунізм" (наводимо ці слова за статтею Цуканова). Не чуючи за собою ніякої вини, він і на зборах спочатку тримався гідно. Про це з обуренням пише в газеті Цуканов: „Вийшовши до сцени, він театрально схрестив руки на грудях і зухвало поглядав у зал, мовляв, „що від мене хочуть „в чому звинувачують". Але його знайшли за що звинувачувати: і за те, що знався із Сокульським, і ще за якісь вчинки в часі війни, коли Кузьменкові було 16 років (!). До речі, свого часу Кузьменко був реабілітований, але сьогодні вчорашні реабілітації вже перестають бути дійсними. Кузьменкові недвозначно заявили, що його чекає тюрма

(Закінчення на стор. 3-ій)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Небезпечна короткозорість

Західній світ завжди хворів на короткозорість на небезпеку, що йому погрожує від комуністичної Москви. Президент Вільсон й інші лідери альянтів на Паризькій конференції у 1919 році цілком злегковажили большевицький переворот, а стоючи далі на принциповій позиції „єдиної неподільної", підтримували потім активно тільки рухи білих антибольшевицьких генералів. Після другої світової війни, в якій Москва стала союзницею альянтів, блискавично зникла теорія „політики визволення" та на її місце прийшли теорії і практика політики стримування і співіснування, що існують по нинішній день. Внутрішні відносини в західньо - европейських державах та в ЗСА відвертають увагу їхніх народів від загрози збоку СССР. Зокрема в З'єднаних Стейтах настрої проти В'єтнамської війни і рух за збільшення видатків на внутрішні цілі перероджуються у своєрідний пацифізм, у фарватері якого опинились не тільки невідповідальні, чи навіть за кулісами керовані ворогами Америки прерізні „антивоєнні" організації, до яких масово нахлинули гіппі й ліві студенти, але й ліберальні сенатори з обох партій, які сприяють щораз більшому обмежуванню бюджету на оборонні цілі.

Один із кращих знавців збройного стану комуністичного світу Джозиф Алсоп б'є з цього приводу на тривогу. Він порівнює сучасні настрої в Америці з настроями в Британії перед другою світовою війною, які цілком легковажили гітлерівську небезпеку і прочуняли щойно тоді, коли німецькі бомби падали на англійські міста. Названий американський синдикований коментатор різко таврує всіх потенціяльних кандидатів Демократичної партії на президента — за винятком сенатора Генрі М. Джексона, — які задля приєднання собі виборчих голосів легковажно ставляться до проблеми оборони країни, „наче б не існував совєтський маршал Гречко". „Молоді дурні, більшість яких певно й не чули про Адольфа Гітлера, демонструють довкола Капітолю, а старі дурні в Капітолі горлають про мир. Тим часом факти кричать про те, що могутні засоби Совєтського Союзу використовується на приготування, які можуть скінчитися війною . . ."

Джозеф Алсоп все ж промовчує чинники, які не грішать короткозорістю і пильно стежать за збереження оборонної здатности Америки. Це — Президент і Пентагон, це всі ті, які не забули гіркої лекції історії.

„День победи"

Який зчинився б гамір і крик у комуністичній пресі в світі, коли б один із американських генералів написав, що Пентагон має „надзвичайні пляни" та „знаки на шляху до нашої головної мети — свободи у всьому світі". Тим часом, вільна світова преса майже не коментувала заяви генерала, начальника головного політичного управління Совєтської Армії і Фльоти А. Єпішева, зробленої ним 9-го травня ц. р., в якій сказано: „День великої перемоги над фашистівською Німеччиною ми зустрічаємо в обставинах велетенського патріотичного піднесення, викликаного 24 з'їздом КПСС. Великий народний подвиг у Великій Вітчизняній війні, захоплюючі маштаби наших сьогоднішніх досягнень і плянів — це знаки на нашій головній магістралі — на шляху до комунізму". Совєтський найвище поставлений політрук Єпішев писав у „Правді" й інших московських газетах з 9 травня про „захоплюючі пляни" на шляху до так зв. комунізму . . . Коли взяти до уваги „доктрину Брежнєва" про нібито обов'язок збройних сил СССР нападати на інші країни, щоб зберігати „співдружність соціялістичних націй", то такі „захоплюючі пляни" совєтської армії — це лише ще один доказ агресивної природи комунізму в будь-чисму виданні.

З нагоди того „Дня перемоги" над Гітлером, совєтська преса по-гітлерівському трактує історичну правду, приписуючи совєтській армії всі успіхи — і замовчуючи армії західніх альянтів, без яких СССР не витримав би гітлерівського натиску. А московська „Комсомольская Правда" з 9-го травня пішла ще далі в своєму імперсько-комуністичному пориві московського шовінізму: її кореспондент побував у Берліні і звідти написав, що „ми, москвичі, алмаатинці, кияни, ленінградці й жителі інших міст і сіл, добре знаємо ці місця . . . пам'ятаємо назви площ і вулиць, на яких билися проти ворога россійскіє солдати".

Отак, як за недоумкуватого царя, так за Л. Брежнєва дійшло до того, що киян і навіть узбеків називає совєтська „інтернаціональна" преса „россіянамі".

Треба вірити у справжній „День перемоги" поневолених народів над московським окупантом, і треба працювати для цього.

Валерій Остапенко

ПРО ОДНУ ІСТОРИЧНУ КОНЦЕПЦІЮ

Американці часто кажуть замість „Совєт Юніон" — „Раша". Одні це роблять без будь - яких намірів, скоріше підсвідомо, бо „Раша" — простіше, легше вимовляти. Інші, у такій спрощеній формі висловлювання, вбачають певну мету — називати речі власними іменами.

Американці — народ практичний. І те, що для когось становить неясність, сумнів, проблему, для них це — рутина.

До такої „рутини" й відносить більшість людей західнього світу — утотожнювати поняття „Росія" і „СССР".

Дещо інакше виходить це у росіян. На чужині вони визнають обидві ці назви в однаковій мірі, а вживають — залежно від обставин: все „там" зле російська еміграція відносить на рахунок „СССР", а те, що викликає у вільному світі бодай якусь симпатію, якесь співчуття — приписується „Росії" (влада совєтська, політика совєтська, концтабори совєтські, але — культурні надбання російські, „спутнік" російський). У самому ж Совєтському Союзі слово „Росія" тепер зробилося серед росіян дуже популярним, і вживати його — вважається за прояв, гідний совєтського патріотизму і „доброго тону"...

Зовсім інакше дивиться на це все наша громадськість. Усякі балачки на цю тему більшість наших людей починає з того, що взагалі заперечує термін „Росія" — в означенні якогось комплексу, якоїсь однородної цілости. У своїх самостійницьких переконаннях ми свідомі, що „Росія" — це штучно, насильно створений конґломерат територій, народів, культур, як і сама назва „Росія" — не власна, запозичена.

Одначе, під впливом чужого оточення і внаслідок власної байдужости, ми також часто кажемо „Росія", „росіяни", „російський" замість — Московщина, москалі, московський.

Таким чином витворилось два поняття, однакові за своєю природою, але різні за змислом. Якщо помішати ці два поняття, то вийде, як кажуть в літературі, каламбура.

Щось подібне вийшло, коли в нашій пресі з'явилося оголошення про появу з друку книжки проф. Добрянського — „ЗСА і совєтський міт". У цьому оголошенні, очевидно для посилення реклями, відзначено, що книжка має розділ під заголовком „СССР не є Росія".

Ще не прочитавши книжки, не знаючи, про що фактично мова у тому її розділі, такий заголовок викликає здивування, нерозуміння, а у декого навіть протест, бо більшість вважає якраз навпаки — що СССР це та сама „Росія".

Ось чому, на наш погляд, таких експромптних висловів, як „СССР не є Росія", лише ніколи, принципово не вживати — будьто заголовок, формула чи звичайне словосполучення.

Хто цікавиться сучасною російською літературою і пресою, не може не помітити, що тепер серед певної частини російської інтелігенції по обидві сторони „залізної завіси" відбувається своєрідне духовне переродження — як наслідок впливів демократичних та частково космополітичних ідей. Ця частина російської інтелігенції починає усвідомлювати, що СССР зі всіми його атрибутами — деспотією, кастовістю, рабством — є твором не марксизму, а суто російським — породженням самобутньої російської духовости, яка бере свій початок від часів княжої та боярської Москви. Ще Максиміліян Волошин писав:

„Що мінялося?
Знаки та правства?
Та ж хуртовина
на всіх шляхах.
У комісарах —
дух самодержавства.
Вибух революцій у царях"
(переклад з рос. — В. О.).

Про таку незмінну властивість російської духовости й почали тепер писати деякі російські письменники та журналісти.

Це вже не „рутина", і не політичний примітивізм, що доказує різницю між Росією і СССР, виходячи з заложення, що „за царя" сало і чоботи коштували менше, як вони тепер коштують в СССР. Це — ціла історична концепція, яка, при відповідному розвиткові, може привести до великих змін на одній шостій земної кулі.

Російський підсовєтський письменник В. Гроссман в своїй книжці „Все тече...", яка недавно з'явилася на Заході, доказує, що СССР — це та сама Росія, що большевицьке рабство, це ніщо інше як продовження царського, самодержавного рабства. „У 1917 році перед Росією відкрилася дорога свободи, — пише Гроссман, — але Росія не пішла по цій ненайомій їй дорозі, а вибрала Леніна. Чому Леніна? Бо Ленін — це породження Росії".

Сталіна цей же автор характеризує так: „Усі риси жорстокости до людей кріпацької Росії зібрав у собі Сталін... В його неймовірній жорстокості і віроломстві, і мстивості, в його здібності вдавати і лицеміріти, в його брутальності, в його жартах — виявився сановний азіят. Тисячолітній принцип росту російської просвіти, науки, економіки через людську неволю, принцип, вирощений боярською Росією, Іваном Лютим, Петром, Катериною, цей принцип досягнув при Сталінові повного свого розвитку".

З такими ж думками прибув на Захід А. Беленков. А ще інший підсовєтський письменник і журналіст, Г. Померанц, у своїй надзвичайно цікавій статті „Людина без прикметника" не менше образово характеризує російську духовість, яка „породила Росію", а та своє дитинча — „СССР". Цей підсовєтський літературний діяч сміливо і правдиво заявляє, що „специфічна російська духовість витворила особливий тип людей, які, прийшовши до влади, легко беруть до рук сокиру ката і продовжують традиції, проти яких повстали".

Таке висловлювання підтверджується історичними фактами. Так було за всіх часів існування Москви — княжих, боярських, царських, совєтських — починаючи від Івана Калити і кінчаючи Брежнєвим.

Те, що таку історичну концепцію розвивають і виводять на світло дня самі ж росіяни — доказує, що тут вони нас випередили, як часто випереджують в питаннях, які повинні висвітлювати передусім ми, українці, як найбільший і найбільше поневолений Москвою народ.

Помилки ж деяких наших людей щодо понять „Росія" і „СССР" пояснюються частково тим, що не у всіх нас є добре вироблений імунітет проти усього московського — імунітет, який, без зайвих розмірковувань, вияснень, поклинкань, завжди і скрізь, окреслює оту самобутню і незмінну російську духовість одним коротким і зрозумілим народним висловом — „москаль".

І знов, треба розуміти, що висловлюватись на цю тему не легко людям, які не бачили живого москаля...

ПОЛЬСЬКА ПЕРЕСТОРОГА ВАТИКАНОВІ

У недільному додатку польського щоденника „Дзєннік Звйонзкови Зґода" в Чикаґо з 24 квітня ц. р. д-р Вітольд Борисєвіч помістив обширну статтю „Конфлікт Української Церкви з Конґреґацією обрядів", в якій виявляє добру поінформованість про заходи за завершення патріярхатом помісної Української Католицької Церкви. Подавши історичне тло, від розколу в Церкві в 11-му сторіччі та Берестейської Унії з 1596 р., до Другого Ватиканського Собору та Синоду Українських Єпископів в жовтні 1969 р. у Римі, автор правильно з'ясовує гін українців до збереження повної автономії Української Католицької Церкви острахом проти чужих національному характерові Церкви реформ і новостей. Він вказує при тому на прикрий у такій самій справі досвід польської Католицької Церкви в Америці. Накресливши в широких рисах українську акцію за патріярхат, приїзд кардинала де Фюрстенберґа до Філядельфії, тамошню українську демонстрацію, жалюгідного листа кардинала Тіссерана й конфлікт у зв'язку з невідповідною формою призначення о. шамб. І. Стаха на єпископа, автор вбачає сутню причину неприхильного становища Східньої Конґреґації до проблеми самостійности Української Католицької Церкви в надіях і заходах на покращення взаємин Апостольської Столиці з Російською Православною Церквою. (Автор помилився тільки ніби Кардинал Иосиф Сліпий відмовив авдієнції о. шамб. Стахові: це стосувалося Митрополита Амврозія). Закінчує д-р Борисєвіч свою статтю таким зворотом:

„Ми, поляки, дивимось із зрозумілою симпатією на змагання українців до збереження своєї національної окремішности. Крім симпатії маємо теж зрозуміння, що в нашому інтересі лежить змагання українців визволитись з-під влади найгрізнішого нашого ворога — Росії. Зате скептично слід оцінювати політику Ватикану, яка змагає до прихилення собі Російської Православної Церкви. Знаємо добре і напевне знає це також Ватикан, що та Церква не є ніякою самостійною релігійною організацією, а є тільки безвольним знаряддям політики Росії, ще гірше, аніж була ним за царських часів. Чейже більш, як сумнівно, щоб комуністичний уряд погодився на будь - які ближчі зв'язки з Римом. Теперішні прояви деякого флірту між патріярхатом у Москві і Римом є тільки політичною грою ворожого кожній релігії комуністичного уряду, щоб назверх проявити обличчя деякої релігійної толеранції, а також, щоб осягнути деякі окремі корьсті, як ось, наприклад, не допустити до розвитку окремішньої Української Церкви. Знаючи безоглядність, сприт та цинічне віроломство комуністів, треба лякатися, щоб у цих розграх Ватикан не втратив конкретних вартостей в заміну за міражі фальшивих обіцянок".

Стаття д-ра Вітольда Борисєвіча пристойна із правильним насвітленням фактичного стану і правильними висновками. Однак, вона стосується не тільки Апостольської столиці, але й Варшави та її кардинала Стефана Вишинського, який, здається, пливе далі у фарватері давньої польської антиукраїнської ворожости, також у церковно - релігійних справах, з дальшим недобачуванням та нехтуванням того спільного для Польщі й України грізного моменту, яким є ворожа обом їм Москва.

І. к-н

ЧОРНОМОРСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ ВРЯТУВАВ НІМЦІВ

Приписаний до Чорноморської фльоти вОдесі пасажирський корабель „Шота Руставелі" пропливав з туристами біля Індонезії і помітив надувний ґумовий пліт, з якого підняли на борт трьох вимучених спрагою й голодом людей. Це були троє німців, які плавали на яхті, але під час шторму яхта потонула і вони врятувались на дарабі. Серед моря вони перебували без допомоги впродовж 24 днів.

Д-р Михайло Марунчак

Наукові збірники які завоювали - признання

Таке враження складається в нас, коли черговий раз карткуємо та читаємо один із останніх Наукових Збірників Музею Української Культури в Свиднику, тим разом ч. 5, з 1971 року, з книжковим титулом „Дерев'яні церкви східнього обряду на Словаччині", в опрацюванні Бланки Ковачовичевої - Пушкарьової, дипломованого історика, та Імріха Пушкара, інженера-архітекта. Обоє названі автори є постійними працівниками Словацького інституту по охороні пам'яток і природи в Братиславі. Наслідком доброї співпраці Свидницького Музею зі згаданим інститутом директор Музею Іван Чабиняк зайнявся призбиранням і надзвичайно цінним матеріялом згаданих авторів і під його редакцією появився науковий збірник ч. 5 на 526 сторінках великого книжкового формату.

В цьому збірнику обговорено історію та архітектуру дослівно сотні українських дерев'яних церков в Пряшівському краю на Словаччині. Крім речевого словного опису, для ілюстрації подано низку чорно - білих фотографій, а часто й кольорових, які пластично зображують красу цих цінних архітектурних пам'яток, що є проявом духового життя русинів - українців „цієї землі, яка за словами головного редактора збірника формувалося під двома впливами, місцевим староукраїнським з візантійськими елементами (який в розумінні історичному репрезентувала східньо - римська державність, культура та її наступники) та західньоримським" (стор. 8).

Архітектурно дерев'яні церкви Пряшівського краю належать переважно до лемківського типу, який зберігає традиції трьох - дільної будови, цебто трьох прямокутників, близьких до квадрату, розташованих на одній осі зрубу схід - захід. Три вежі, які знімаються на цих основах, звичайно увінчані піддашами та маківковими банями. В основі середня баня найбільша, східня, під якою є вівтар, найменша, а під західньою з правила міститься дзвіниця, яка, крім культового призначення, служила теж в алярмових ситуаціях даної місцевости чи околиці. Звідси часто зустрічаємо дзвіничну вежу (баню) навіть вищу за середню центральну.

Під оглядом мистецтва, ці пряшівські церкви зберігають свою чарівну архітектурну красу, яку в теперішній формі прирівнюють до подібних будов в Норвегії, чи до славних храмів в Індії та Китаю. Про велику красу цих об'єктів свідчити може факт, що деякі з цих старовинних церков перенесено до курортних осередків (напр., Бардіївський курорт, дерев'яна церква з Мікулашова, перевезена в 1926 р., належить до експозиції „Народної архітектури в природньому середовищі Шаринського музею в Бардіїві) та головних адміністративних центрів (напр., Кошиці, церква архангела Михаїла, збудована 1741 р.

(Закінчення на стор. 3-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

ТИХА СКАРГА

(Молодечим Відділам СУА)

Якщо постануть колись в нашому розпорошенні жалібно-тужливі народні пісні вроді „Ой, поплив, утко" або „Ой, сама я сама . . ." — то зродяться вони, безумовно, серед членства так званих молодечих відділів Союзу Українок Америки (вони, ці відділи, вирізняються високими порядковими числами і низьким віком своїх членкинь). Та поки ці сумовиті пісні затужать голосільно над долею новітніх полонянок, я дозволю собі переповісти вам листа одної молодої союзнянки до автора цих рядків... Напередодні 16-ої ювілейної Конвенції СУА на Союзівці хай й тиха скарга говорить сама за себе!

„Як тільки ми зареєстрували в Централі наш новостворений Відділ, — пише молода особа, майже поправною українською мовою, — ми зараз дістали згори поучення князя Мономаха дітям, що мусимо щиро й жертвенно працювати для поневоленої України, відзначати річниці смерти всіх мучениць та героїнь, а перш за все — ретельно сплачувати внески до Централі й до Окружної Ради...

Це поставило нас перед проблемою придбати власні фінансові резерви. Ми не хотіли піти втертою стежкою, якою ходили наші достойні піонерки, так звані „панірожниці". Ми просто перескочили етап ліплення вареників та голубців і застартували від продажу печива — різних тортів, пляцків та перекладанців, що їх ми самі пекли, самі розкуплялии, а потім із власних кишень покривали дефіцит...'"

Пригадується мені мій особистий дебют на цьому полі... Поспішаю на наш базар і везу повне авто печива. Аж тут вулицю перебігає кіт! Рантово гамую, щоб кота не переїхати, а половина печива, свіжих тортів і пляцків висипається на підлогу; летить в гамуз! Ще й донині під керівницею залишаються сліди по сирнику з черешнями!

Однак, наш Відділ може заслужено величатися тим, що вніс нові думки, нові ідеї в союзянське життя. Це ми перші в нашому місті започаткували покази косметиків, або так звані „косметичні ярмарки". Як голові Відділу, мені, цілком заслужено припала та сама честь, яка звичайно припадає морським свинкам у дослідних інституціях чи ляболаторіях, а саме — на мені першій показували та випробовували, як причіпляти штучні вії, підмальовувати очі, закладати перуку на голову тощо.

Пригадую собі, як після успішного, — так потім писало „Наше Життя", — ярмарку, я в такому „пофіксованому" вигляді вернулася додому... Мій чоловік, як мене побачив, попав зо сміху в гістерику — так реготав, аж качався по підлозі! А на другий день вранці пробував розтоптати пантонфлем одну мою штучну вію, що впала була на долівку, бо йому здалося, що побачив... каракона! Ось вам пошана і подяка від рідного чоловіка за щиру й жертвенну працю для поневоленої України!"

Ікер

Лука Луців

ВАСИЛЬ СТЕФАНИК У КРИТИЦІ

(2)

Ч.: — У п'ятому томі „Історії української літератури" (Київ, 1968) присвячено Стефаникові 34 стор. Гадаю, що М. Грицюта досить об'єктивно оцінив Стефаника.

А.: — Воно так виглядає тому, хто не знає Стефаникових новель. Грицюта написав про найсильніші патріотичні Стефаникові новелі „Марія" і „Сини", що їхній автор дав у них „засудження війни . . . шляхом розкриття трагічних переживань батьків, сини яких стали її жертвою". Та Грицюта мусів додати, що „родинна трагедія переростає в трагедію національну". Москва бажає тепер миру, щоб могти стравити спокійно те все, що проковтнула після другої світової війни. Українські літературні критики вірно служать Москві і бачать у Стефаникових „Синах" „засудження війни", хоч старий Максим добровільно послав на визвольну українську війну, крім старшого сина Андрія, ще й молодшого Івана.

Ч.: — Признаюся тобі, що мені заімпонувала 480-сторінкова книжка „Василь Стефаник у критиці і спогадах", яку впорядкував Федір Погребенник для Видавництва „Дніпро" (Київ, 1970).

А.: — Не дивуюся тобі, бо є таких більше, які тішаться тим, що Москва дозволяє видавати „на украинском языке" книжки, не знаючи про те, що численні ці видання появляються „для більшої слави Москви". Погребенник пише про „наукове вивчення творчости письменника", але він розуміє „науку" по-комуністичному. У показнику імен аж п'ять разів згадується Богдана Лепкого, але в книжці немає ані одного уривка з його критичних матеріялів про Стефаника, хоч Лепкий написав окрему книжку про В. Стефаника, а в другій книжці третину сторінок присвятив для споминів про Стефаника. Чому українець Ф. Погребенник не смів користати з праць Б. Лепкого про Стефаника? Тому, що Лепкий написав повість про Івана Мазепу, який боровся за волю України проти такого деспота, яким був Петро І.

Погребенник не взяв до своєї книжки ні одного уривка з того, що написали про Стефаника Володимир Дорошенко, Остап Грицай, М. Євшан, С. Єфремов, М. Грушевський, О. Грушевський, В. Коряк, О. Дорошкевич, М. Івченко, Л. Граничка та інші літературознавці, між ними і М. Зеров.

Ч.: — А що скажеш про 168-сторінкову книжку „Василь Стефаник. Бібліографічний покажчик", видання Академії Наук, автор О. Кущ, Київ, 1961?

А.: — В цій бібліографії вміщені ті праці, які промовчує Погребенник. Але й тут в чистій бібліографії, український науковець не може згадати велетня української науки М. Грушевського, С. Єфремова, немає згадки про М. Івченка, автора цікавої розвідки про філософію В .Стефаника. Бідна українська наука під московським караулом! І ще бідніші ті, які цього не бачать, хоч живуть у вільному світі . . .

Ч.: — Бачу, що твоя праця матиме полемічний характер, бо ти будеш спростовувати те все, що невірного понаписували совєтські критики про автора „Синів".

А.: — Українська наука у вільному світі мусить заперечувати всі неправди ,які друкуються під російською займанщиною про українські справи, хоч авторами цих фальшивок часто бувають і українці, що поволі чи по неволі стараються приподобатися Москві. Це обов'язок тих усіх, яким доля дозволила жити у вільних країнах. Хочемо написати правду про життя й творчість одного з найбільших мистців українського слова. Читач побачить, що пишемо об'єктивно, користаємо із праць совєтських критиків, які місцями вірно оцінюють Стефаника.

Совєтські критики горлають на ввесь світ, що „буржуазні націоналісти" фальшують творчість деяких письменників, в тому числі і В. Стефаника, але у „Творах" Стефаника, що вийшли у Видавництві „Дніпро" (Київ 1964 р.), видавці викинули з новелі „Марія" аж 16 рядків, в яких говориться про те, як царська армія в 1914 році нищила українську культуру в Галичині. Українське видавництво під владою російських комуністів мусить боронити честь вояків армії царя Миколи II.

(Далі буде).

Палатна комісія розглядає проєкт основної реформи суспільної опіки

Вашингтон. — Палатна комісія шляхів і засобів розглянула в середу 12 травня ц. р. законопроєкт уряду про асиґнування 8.8 більйона долярів на проведення основної реформи критикованої часто останнім часом системи суспільної опіки ЗСА. Процонована реформа причиниться видатно до великих змін зокрема в системах Медичної Опіки (Медікер) і Суспільного Забезпечення (Сошел Секюриті). Згідно з передбаченими у новому проєкті постановами має бути встановлена річна допомога в сумі 2 400 долярів для вбогих родин, які складаються з чотирьох осіб. Вона мала б бути виплачувана також і тим родинам, члени яких працюють, але ж устійнювана відповідно до висоти їх заробітку. В законопроєкті передбачене також збільшення виплат з титулу Соціяльного Забезпечення, що мало б збільшити федеральні асиґнування на ту ціль на суму півтора більйона долярів. Водночас із цим висота цих виплат із Соціяльного Забезпечення мала б бути устійнювана відповідно до кожночасного індексу цін, зокрема коштів прожитку. Крім того, яких півтора мільйона осіб нездатних до праці, які ще не осягнули приписаного віку, мали б бути охоплені Медичною Опікою. Розгляд цієї нової програми Суспільної Опіки буде продовжуватися й далі в Палаті Репрезентантів і згодом в Сенаті.

Наукові збірники, які завоювали признання

(Закінчення зі стор 2-ої)

в Кожухівцях, Бардіївський округ, перевезена 1927 р). Цю красу відчуваємо вже зі самих численних ілюстрацій, які додають, крім загального вигляду, теж розташування церков, пляни будови, вигляди збоку, в поздовжньому розрізі, будівельну орнаментику, включно з численними хрестами, які, до речі, всі трираменні, а далі іконостасами, підсвічниками, віконницями з гратами, мальованими скринями, церковними лавками, написами, хрестами на вежичках тощо.

В публікації є теж інформація про будови деяких церков, які улягли цілковитому, чи частинному знищенню, як село Рівно, Нова Полянка (Мерчешка), Вишній Грабовець. Збережені церкви датуються переважно з 17 і 18 сторіччя.

Мапа, яка вміщена на вступі до збірника, а на якій зазначені окремо існуючі і неіснуючі церкви, а далі існуючі і неіснуючі дзвіниці, зображує села та околиці, в яких живуть русини — українці. Мапа ця має своє документально - історичне значення.

В загальному. Науковий збірник ч. 5 Музею Української Культури в Свиднику — це знання і краса. Сподіватись треба, що він не тільки стане цінністю в наукових і публічних бібліотеках, але теж прикрасою українських хат і то не тільки в Пряшівському краю. Ним може погордитися кожна українська родина.

При кінці збірника є три резюме; в словацькій, англійській та німецькій мовах.

Видання це доповнює своєю неоціненною вартістю попередні чотири збірники, які для Свидницького Музею завоювали признання в науковому, літературному і мистецькому світі.

В редакційній колегії збірника працювали ще: С. Гостиняк, О. Зілинський, А. Ковач, І. Мацинський, М. Мольнар, М. Мушинка, знову авторизований переклад зі словацького рукопису зробила Лариса Мольнар. Кольорову мистецьку обгортку оформив Антін Вранка. Видання появилося в Братиславському педагогічному видавництві, відділі української літератури в Пряшеві. Є це 207 українська публікація цього видавництва.

В Україні продовжується затискування виявів української культури...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

(в газетній статті теж написано, що Кузьменко повинен був бути на суді не свідком, а підсудним) і примусили покаятися.

У другому випуску „Вістника" було подано відкритий лист до Дніпропетровських газет київського лікаря Миколи Плахотнюка. Ось як відповів на цей лист Ф. Цуканов у „Зорі": „Недавно редакційна пошта принесла лист із Києва. Якийсь Плахотнюк, лікар за фахом, виступає в ролі добровільного адвоката Сокульського і компанії. Не знаю, чи поділиться Кузьменко з ним своїми враженнями від зборів, чи розповість про почутий ним голос народу (вони ж таки друзі), але ми, з свого боку пропонуємо цю статтю як нашу відповідь на здавлений крик відчаю націоналіста . . ."

* * *

30 листопада 1970 року заборонено вечір молодої української радянської поезії в Київському політехнічному інституті, який мав провести актор Львівського академічного театру ім. М. Заньковецької Святослав Максимчук.

У жовтні 1970 року С. Максимчук виступив із двома великими концертами у Києві в філармонії та в республіканському Будинку архітектора. Концерти пройшли з великим успіхом, у пресі, зокрема, в газеті „Молода гвардія", з'явилися схвальні відгуки.

На цих концертах був студент 2-го курсу механіко-машинобудівничого факультету КПІ Віктор Дюмін — відмінник навчання, член комсомольського бюро факультету, росіянин за національністю. Йому дуже сподобалися виступи Максимчука, і він з газетою „Молода гвардія" в руках звернувся до факультетського комсомольського бюро з пропозицією запросити Максимчука на свій курс. Для проведення вечора поезії. Бюро підтримало Дюміна і дало офіційний запит в бюро пропаганди республіканського Будинку літераторів, яке й запросило С. Максимчука на 30 листопада виступити в КПІ.

30 листопада були вивішені оголошення про те, що в актовому залі відбудеться вечір молодої української поезії. А о 14 годині партком інституту створив спеціальну комісію, яка поздирала всі афіші. Дюміна викликали у партком і заявили, що ніякого вечора української поезії в інституті не буде. Чітких аргументів не приводили. То казали, що у Максимчука програма націоналістична, то, навпаки, раптом заявляли, що якісь „националисты забросают тухлыми яйцами" актора. Дюмін відповів, що програма Максимчука затверджена, що він з нею виступав від філармонії з платним концертом і жадних ексцесів нам не було. Тоді в парткомі заговорили, що курсові не може бути наданий актовий зал, що треба буде взяти на цей вечір дозвіл в парткомі (хоч на такі ж вечори російської поезії ніхто ніколи не бере ніяких дозволів і проводять їх в актовому залі).

Вечір таки був заборонений. Актовий зал замкнули, а біля дверей поставили дві шеренги дружинників, які мали фіксувати, хто саме прийде на вечір української поезії.

Нагадуємо, що в Київському політехнічному інституті жодна лекція не читається українською мовою. Ректором інституту є завзятий русифікатор Плигунов Сергій Іванович.

Після згаданої історії Дюміна та інших студентів допитували, чи часто вони ходять на українські вечори і чого вони туди ходять.

* * *

ДОНЕЦЬК. Наприкінці 1970 року ще тривало слідство у справі заарештованого влітку викладача медінституту, кандидата медичних наук Івана Сука. Звинувачено його за нереалізовану спробу зібрати матеріали і написати працю з національного питання, зокрема, про становище на Україні. Для фабрикації звинувачення і шантажу заарештованого використовують його дружину-студентку медінституту. За останніми даними І. Сук у в'язниці збожеволів.

* * *

ІВАНО-ФРАНКІВЩИНА: Тривають переслідування художника Панаса Заливахи, який повернувся у серпні 1970 року із 5-річного ув'язнення в Мордовії. Уже повідомлялося про встановлення над Заливахою гласного нагляду із забороною виходити з дому від 11 години вечора до 8 години ранку, відмітками у міліції раз на два тижні, перевірками вдома і т. п.

На початку грудня 1970 року П. Заливаха поїхав до Києва на похорон художниці Алли Горської, з якою був у дружніх стосунках. Про поїздку попередив заявою міліцію. Однак, після повернення його покарали. Тепер він не має права виходити з дому від 8 години вечора до 8 години ранку, повинен відмічатися у міліції щотижня, міліція з'являється для перевірки в будь-який час дня і ночі.

* * *

Зводяться порахунки із дружиною засудженого Валентина Мороза Раїсою Мороз. Вона вже п'ять років бездоганно працює у Івано-Франківському педінституті, де викладає німецьку мову. Після суду над Морозом Р. Мороз недвозначно дали зрозуміти, що працює вона в інституті останній рік. На весну оголошується конкурс на заміщення посади, яку займає Р. Мороз.

Родина Морозів будувала собі кватиру кооперативним способом. Рішенням загальних зборів кооперативу їм було дозволено мати трикімнатну квартиру, вони оплатили необхідну суму і були поселені. Зараз за вказівкою КДБ у Р. Мороз вимагають виселитися із її квартири в однокімнатну. Голова кооперативу не приховує на зборах, що це робиться за те, що чоловік Р. Мороз засуджений за „політику".

* * *

Про обшук 4 травня 1970 року по справі В. Мороза у священика села Космача на Гуцульщині Василя Романюка повідомлялося у попередніх випусках. Після суду над В. Морозом Романюкові повернено тільки кілька релігійних книжок. Решта — конфісковані Івано-Франківськими кагебістами як заборонені. До заборонених потрапили: ряд релігійних книжок в тому числі видані ще наприкінці минулого і на початку нашого століття, драматична поема Лесі Українки „Боярина" (фотокопія із радянського видання 20-их років), книжка М. Возняка „Історія української літератури, т. 2, віки XVI-XVIII, 1921 р.", „Історія України" М. Аркаса 1909 року видання, підшивка газети „Неділя" за 1934-1936 рр., книжка „Всесвітня історія", календарі, колядки, вірші Лепкого тощо. Забрано також листування, різні нотатки конспекти релігійного характеру (В. Романюк вчився в духовній академії в Москві). На запитання В. Романюка: невже можна вважати антирадянською „Історію України" М. Аркаса, видану 1909 року і дозволену навіть царською цензурою, капітан КДБ Пригорницький відповів: „Вона хоч і не антирадянська праця, але може привести до антирадянського думання".

* * *

Виступаючи у Косові Івано-Франківської області перед учителями, якийсь партійний лектор назвав І. Дзюбу, І. Світличного, В. Чорновола та ін. „шизофреніками". Такими ж „психічно ненормальними" людьми, на його думку, є генерал Григоренко, історик П. Якір і академік А. Сахаров... Про В. Мороза було сказано, що він встиг наробити в Космачі біди, але його все ж вчасно знешкоджено."

„ПОСТУП" УТОЧНЮЄ СТАНОВИЩЕ МИТРОПОЛИТА МАКСИМА ГЕРМАНЮКА

(Закінчення зі стор. 1-ої)

Митрополит Кир Андрей Шептицький постарався для них про Ієрархію. Вірменський Патріярх, коли взяти дослівно, є теж поза Вірменією.

Коли Верховний Архиєпископ Кардинал Иосиф має майже патріярші права і коли він говорить, — говорить не тільки в імені своїм, але в імені інших наших Єпископів. Він апробує і видає церковні книги, як переклади на українську мову Євангелія, Служби Божі, Апостолів й вони вже стали офіційними богослужебними книгами Вінніпеґської (Канадійської) Митрополії.

Не відповідає дійсності, немов би в Римі справа нашого Патріярхату була полагоджена неґативно. Ніколи і ніде Митрополит Кир Максим такого не говорив, — ані на згаданій доповіді, ані в приватних, чи публічних виступах. Навпаки, — Митрополит Кир Максим твердить, що Патріярхат історично й правно нам належиться. Ніхто в Римі цього права не може нам заперечити, бо це противилося б рішенню Вселенського Другого Ватиканського Собору, яким виразно сказано, що Східні Церкви мають мати Патріярхів, а де їх немає, там треба їх створити!

Однак правдою є, що в Римі згадують про труднощі відносно створення нашого Патріярхату. Митрополит Кир Максим особисто у справі Патріярхату інтервеніював у своїй довшій авдієнції у Святішого Отця Папи Павла VI. Святіший Отець звернувся наче з просьбою до Митрополита Кир Максима: „Допоможіть нам ці труднощі розв'язати".. Тому треба відповідних акцій, книжок і документацій. Отже справа Патріярхату для Української Католицької Церкви абсолютно ніяк не пропавша справа. Митрополит Кир Максим є великим ентузіястом і оптимістом цієї нашої святої справи. Він теж про цю справу говорить з відповідальними чинниками в Секретаріяті Християнської Єдности, якого він є постійним членом.

о. СЕМЕН ІЖИК

В КРАЇНАХ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ ВІДЗНАЧЕНО ЮВІЛЕЙ УВУ

Куритиба. — В серії викладів про українську науку на еміґрації проф. Яр. Рудницький мав тричі доповідь про „золотий ювілей УВУ" в Південній Америці, а саме на зібранні Української Громади в Каракасі, Венесуеля, 22-го квітня, в часі зустрічі з українцями Арґентини в Буенос Айресі 1-го травня, й врешті в часі зустрічі з українцями Парани в Бразилії в Українському Хліборобсько-Освітньому Союзі в Куритибі 6-го травня 1971. Крім цього він доповідав у Прудентополі для вчителів і учнів місцевих шкіл.

Купуйте в підприємствах, які оголошуються в „Свободі"!

З глибоким смутком повідомляємо всіх Членів і Прихильників Українського Козацького Руху і всіх Українських Комбатантів — Учасників збройної боротьби за волю й державу України, що після тяжкої недуги відійшов у Вічність на початку 80-го року життя, дня 26-го квітня 1971 року на Козацькому Хуторі біля Лейк Дженева, стейт Віскансин,

Військовий Отаман УВК Генерал-Значковий УВК

Інж. ВІКТОР ДЯЧЕНКО

кол. Командир Курінв кінного полку Чорних Запорожців Української Дієвої Армії, а за Другої світової війни полковник 2-ої Української Дивізії Української Національної Армії.

Лицар Запорожського Хреста 1-го степені „За хоробрість і мужність", Хреста Українського Козацтва з мечами й золотою та срібною лавровими гілочками, Воєнного Хреста та інших українських і чужоземних військових і боєвих відзначень.

Християнський похорон Покійного по Його заповіту відбувся в найбільшій скромності 28 квітня ц. р. на цвинтарі в Лейк Дженева при почесній делеґації й варті при козацькому прапорі.

Високодостойним Дружині св. п. Отамана Пані Олені й Синові Його Юрієві і всій Родині складаємо найщиріше і болюче співчуття.

ГЕНЕРАЛЬНА УПРАВА УВК

Замість квітів на свіжу могилу

св. п. Степана Романа Качмарського

складали на ФОНД ЦЕРКВА В ПОТРЕБІ:
СПИСОК ч. 2

Іван і Ольга Кобзярі	$25.00
Евген і Стефанія Гутовичі	25.00
Головна Управа Т-ва за Патріярхальний Устрій	25.00
Союз Українок, Дж. С.	20.00
Пластприят, Дж. С.	20.00
Ірина і Петро Останчуки	20.00
Дарія Яременко	20.00
Марія і Християна Блаженко	20.00
Орест і Ксеня Клюфас	20.00
Ярослав і Ярослава Стасюки	15.00
Петро і Анастазія Ікаловичі	15.00
Володимир і Анна Карий	10.00
Ярослав і Марія Головчак	10.00
Анна, Ольга Парфанович	10.00
Стефанія Ярош	10.00
Іванна Коваль	10.00
Ернеста і Григорій Українські	10.00
Маркіян і Катерина Коць	10.00
Ольга Бубела-Лапка, Канада	10.00
Володимир і Надія Кух	10.00
Христина і Юрій Ференцевичі	10.00
Евген Колодій	5.00
Іван К. Шабельський	5.00
Василь Гела	5.00
Володимир Хижак	2.00
Разом —	$342.00

Поправка до листи ч. 1. Має бути:

Омелян і Анна Качмарські	$30.00
Остап і Віра Савчинські	15.00

Щира подяка Жертводавцям.
САМОПОМІЧ а/с 1350
558 Summit Avenue, Jersey City, N.J. 07306
ТОВАРИСТВО ЗА ПАТРІЯРХАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ПОМІСНОЇ ЦЕРКВИ — ВІДДІЛ ДЖЕРЗІ СИТІ

На Патріярший Фонд „Церква в Потребі"
Марія і Богдан ТИМЯКИ в Сиракюзах, Н. Й.
складають 50.00 долярів
замість квітів на могилу
бл. п. ЛЮБИ ТАРНОВЕЦЬКОЇ
Родині пересилають глибокі співчуття.

УПРАВА УККА в РОЧЕСТЕРІ, Н. Й.
просить Представників Організацій та Громадянство взяти участь
у ПАНАХИДІ за СПОКІЙ ДУШІ
Блаженнішого Митрополита УАПЦ
ІОАНА
яка буде відслужена в ЦЕРКВІ СВ. ПОКРОВИ при 1025 Клінтон Аве.
в неділю, дня 16-го травня 1971 р. о год. 11:30 ранку

У ТОРОНТІ 5 000 УКРАЇНЦІВ ДЕМОНСТРУВАЛИ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

чого промовляв голова місцевого Відділу Комітету Українців Канади інж. Б. Максимець, українською і англійською мовами, про завдання маніфестації, домагаючись також повних прав для українського народу, в тому й права на вільну молитву. Зворушливу молитву відчитав Владика Ізидор Борецький. Від мейора Торонта і Міської Ради учасників демонстрації привітав міський радний Тоні О'Доногю, повністю підтримуючи маніфестантів. Промовляли ще студент О. Новаківський, проф. В. Тарнопольський, студент М. Бойцун та ін. Від Онтерійського уряду промовляв міністер громадянства Іван Яремко, відомий оборонець усіх покривджених. Під кінець маніфестації, що відбулась організовано і впорядковано, і тим справляла ще більше враження на чужих людей, М. Бойцун прочитав англійською мовою, О. Новаківський — українською, а студентка Марійка Лучків — французькою мовами резолюції, схвалені учасниками піднесенням вгору палаючих свічок. У Резолюціях поставлено вимогу до Федерального уряду Канади вислати формальний протест проти переслідувань діячів української культури в Україні. Маніфестація відбулася напередодні виїзду прем'єра Трудо до СССР, закінчилась відспіванням українського національного гимну.

В американській армії найменовано на генералів трьох полковників негрів

Вашингтон. — Командування Армії ЗСА проголосило 13 травня ц.р. повідомлення про підвищення трьох полковників негритянського походження до ранги генерала бриґади. Найменовані на генералів негри є в списку 80 інших підвищень, що їх схвалив уже президент Ніксон і які мають бути ще затверджені Сенатом. Після сенатського затвердження кількість негрів-генералів в Армії ЗСА збільшиться до чотирьох. В летунських збройних силах є вже один генерал. У воєнній фльоті має бути підвищений один негр капітан фльоти до ранги віце-адмірала. Найменовані командуванням Армії на генералів такі полковники: 44-літній Олівер Діллард з Марґарет в Алабамі, старший дорадник військового командування у В'єтнамі, 49-літній Джеймс Ф. Гамлет з Еласнс в Огайо, командант 11-ої Авіяційної Групи Першої Кавалерійської Дивізії у В'єтнамі і 49-літній Роско К. Картрайт з Кензас Сіті, асистент шефа штабу для розвитку збройної сили в Пентаґоні. В 1967-1970 роках він був командантом 108-ої Артилерійської Групи у В'єтнамі.

КОНЦЕРТ ОДУМ-у ЧИКАГО

Філія ОДУМ-у Чикаґо кожного року дає концерти виключно силами мистецьких одиниць своєї філії. Цього року такий концерт відбудеться в суботу 5-го червня 1971 р., о 7:30 вечора в школі Шопена. Концерт присвячується сотим роковинам з дня народження Лесі Українки. В концерті ОДУМ-у виступлять ансамбль бандуристів ОДУМ-у, який нараховує коло 60 осіб, струнна оркестра, жіночий і чоловічий хор, сімка дівчат: Оля і Ліда Косногор, Ліда і Світлана Тарасенко, Наталка і Оксана Скиба та Ліда Йованська в супроводі струнного ансамблю під керівництвом Анатолія Луппо, танцювальна група, якою керує Іван Іващенко та ін. Програма концерту, які ОДУМ завжди пильно добирає, є нова, цікава. Молоді, виконавців концерту, є понад сотня.

Головного радного Володимира Запаранюка перевибрано на голову...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

21 та 121 Віталій Голич та Олекса Гадз по 6, секретарка 317 Відд. п. Андрусишин — 4, секретар 283 Відд. Григорій Гавришків — 3 та п. Ковалевська, секретарка 58 Відд. — 1. Чотири Відділи не здобули ні одного члена. Голова округи в заключному слові закликав секретарів та відділових урядовців до посиленої праці й заохочував їх користати з допомоги обласного організатора. Після звіту відбулася оживлена дискусія, в якій забирали слово Ів. Пиндус, Яковенко, Шмокалюк, п. Андрусишин та інші. Після дискусії да уділення абсолюторії уступаючій управі, на внесення Ів. Пиндуса вибрано п. Шмокалюка почесним головою округи, а на внесок Ів. Яковенка перевибрано управу з минулого року з головним радним Володимиром Запаранюком на чолі. Доповід про фінансові справи УНСоюзу та про будову союзового дому виголосив головний касир дир. Петро Пуцило, який дораджував звернути більшу увагу на молодь, піддержуючи гасло 27-ої Конвенції „Лицем до молоді".

Обл. організатор Василь Оріховський зложив гратуляції Іванові Пиндусові та Володимирові Запаранюкові за те, що оба увійшли поновно до Клюбу Заслужених Союзівців. Обговорюючи осяги та недоліки округи, він подавав конкретні приклади на це, як підшукувати нових членів та як пояснювати їм важливість життєвого забезпечення. При цьому просив присутніх про співпрацю для союзового та загального добра.

Переобраний на голову округи головний радний Вол. Запаранюк подякував усім за довір'я та запевнив, що доложить всіх зусиль до цього, щоб на будуче округа мала кращі успіхи.

Після закриття зборів, місцевий секретар п. Яр. Сенишин запросив приявних на перекуску, при якій присутні обговорювали союзові та громадські справи і плянували нову працю.

„ХРИСТИНИ ПЛАТІВКИ"

Ню Йорк. — 82-ий Відділ СУА з Бронксу, який видав довгограйну платівку під назвою „Послухаймо, діти", запрошує бажаючих на церемонію „Христин платівки" — її першого прилюдного переслухання та вручення авторам і виконавцям. Зустріч з тієї нагоди відбудеться в неділю о 1-й г. дня в залі Пластового Дому при 2-й евню. В зустрічі візьме участь п-і Іванна Рожанковська, голова Окружної Ради Союзу Українок Америки.